

اثر بربرین در تنظیم آستروسیت‌های GFAP+ ناحیه هیپوکمپ موش‌های صحرایی دیابتی شده با استرپتوزوتوسین

حمید کلایان مقدم^{۱*}، توراندوخت بلوچ‌نژاد مجرد^۲، مهرداد روغنی^۳، مهدی خاکساری^۱

پیراسته نوروژی^۱، ملیحه آهوئی^۱، مژگان فضلی^۱

^۱ گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، شاهرود، ایران

^۲ گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران

^۳ گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

(دریافت مقاله: ۹۲/۷/۳ - پذیرش مقاله: ۹۲/۹/۲)

چکیده

زمینه: دیابت، خطر ابتلای سیستم اعصاب مرکزی (CNS) به اختلالاتی مانند سکنه مغزی، تشنج، زوال عقل و اختلال شناختی را افزایش می‌دهد. بربرین، آلکالوئیدی طبیعی با ساختار ایزوکتینولین است که اثر بخشی آن بر اختلالات نورودژنراتیو در مطالعات اخیر گزارش شده است. همچنین ثابت شده است، آستروسیت‌ها برای عملکرد طبیعی CNS حیاتی می‌باشند و تغییر در عملکرد آن‌ها متعاقب دیابت در ایجاد اختلالات شناختی ناشی از دیابت نقش دارد. اغلب اختلالات متابولیکی و اکسیداتیو منجر به تغییرات سریع در سلول‌های گلیال می‌شود و شاخص این تغییر افزایش تولید پروتئین اسیدی رشته‌ای گلیالی (GFAP=glial fibrillary acidic protein) به‌عنوان یک نشانگر آستروسیتی می‌باشد. لذا این مطالعه به منظور بررسی اثر بربرین در تنظیم آستروسیت‌های GFAP+ ناحیه هیپوکمپ موش‌های صحرایی دیابتی طراحی گردید.

مواد و روش‌ها: گروه‌های تجربی در این مطالعه شامل کنترل، کنترل تیمار شده با بربرین (۱۰۰ میلی‌گرم/کیلوگرم وزن بدن روزانه، به مدت ۸ هفته)، دیابتی و دیابتی تیمار شده با بربرین (۱۰۰ و ۵۰ میلی‌گرم/کیلوگرم وزن بدن روزانه، به مدت ۸ هفته) بودند. اثر بربرین بر واکنش گلیال هیپوکامپ موش‌های دیابتی با آزمون ایمونوهیستوشیمی GFAP ارزیابی گردید در پایان نتایج با نرم‌افزار آماري 5 Prism و آزمون‌های One Way ANOVA و Tukey تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: هشت هفته پس از القای دیابت، افزایش معنی‌دار آستروسیت‌های GFAP+ در ناحیه هیپوکمپ موش‌های دیابتی، نسبت به گروه کنترل مشاهده شد. همچنین تجویز طولانی مدت با بربرین (۱۰۰، ۵۰ میلی‌گرم/کیلوگرم وزن بدن روزانه به مدت ۸ هفته) سبب مهار افزایش آستروسیت‌های GFAP+ در مغز موش‌های دیابتی گردید.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر نشان می‌دهد که درمان با بربرین به‌طور معنی‌داری منجر به کاهش آستروسیت‌های GFAP+ در هیپوکامپ موش‌های صحرایی دیابتی شده با استرپتوزوتوسین گردید.

واژگان کلیدی: بربرین، دیابت، استرس اکسیداتیو، پروتئین اسیدی رشته‌ای گلیالی (GFAP)

* شاهرود، دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، دانشکده پزشکی، گروه فیزیولوژی

مقدمه

یکی از عوارض بسیار شایع و خطرناک دیابت، نوروپاتی است که به تغییرات متابولیک ناشی از افزایش قند خون، نقص در عملکرد انسولین و یا هر دو نسبت داده می‌شود. این عارضه ۲/۳ درصد بیماران دیابتی را در بر گرفته و منجر به کاهش کیفیت زندگی، صرف هزینه مراقبتی زیاد و در نهایت مرگ و میر زودرس آنان می‌گردد (۱).

دیابت ملیتوس به شدت با اختلالات نوروژنراتیو و نقص عملکرد سیستم عصبی مرکزی همراه است (۲). شایان ذکر است متابولیسم گلوکز و اختلالات مربوط به آن نه تنها برای نوروهای سیستم اعصاب مرکزی، بلکه برای آستروسیت‌ها که مهم‌ترین سلول‌های گلیالی در سیستم اعصاب مرکزی می‌باشند حائز اهمیت است. آستروسیت‌ها در تعداد زیادی از فعالیت‌های CNS نقش اساسی دارند، که شامل انتقال نورونی، حمایت متابولیک، حفظ محیط خارج سلولی و حفاظت در برابر حملات سمی مانند تحریکات سمی و استرس اکسیداتیو، تنظیم فعالیت سیناپسی و سیناپس‌زایی، تولید فاکتورهای رشد و تنظیم جریان خون عروق کوچک مغزی می‌باشد (۳) و (۴). همچنین مطالعات نشان داده‌اند آستروسیت‌ها از طریق غیرفعال سازی ROS، سبب بقای نوروها می‌شوند (۴ و ۵). ظاهر آستروسیت‌ها در پاسخ به هر نوع آسیب سیستم عصبی مرکزی تغییر کرده و دچار هیپرتروفی می‌شوند. این پدیده به‌عنوان واکنش گلیوزیس و یا آستروگلیوزیس شناخته شده است. مشخصه مهم واکنش گلیال، افزایش سنتز GFAP است که یک پروتئین واسط رشته‌ای اسکلت سلولی می‌باشد (۶). به‌طور معمول، افزایش GFAP در بررسی توزیع سلول‌های گلیال در پاسخ به آسیب‌های عصبی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۷). بیان غیرطبیعی نوروپپتیدهای هیپوتالامیک، آستروگلیوزیس هیپوکامپ، کاهش

پلاستیسیته سیناپس‌های هیپوکامپ، سمیت نورونی و تغییر در میزان آزادسازی گلوتامات، مهم‌ترین تغییراتی است که در اثر هیپرگلیسمی در هیپوکامپ گزارش شده است (۸).

بربرین آلکالوئید ایزوکوئینولین است که بنا بر مطالعات دارای آثار ضد اضطرابی، ضد درد، ضد التهابی، ضد جنون ضد افسردگی و نیز دارای آثار محافظتی بر حافظه است (۹ و ۱۰). تعدادی از مطالعات بالینی و پاراکلینیکی آثار مفید بربرین را در دیابت نشان داده‌اند که به‌طور عمده به: افزایش بیان انسولین، بازسازی سلول‌های B و توان آنتی‌اکسیدانی آن نسبت داده می‌شود (۱۱ و ۱۲). علاوه بر این، بربرین فعالیت آنزیم استیل‌کولین استراز را مهار کرده و نقش مهمی در سندرم متابولیک دارد (۱۳). همچنین مشخص شده که اثر ضد فراموشی بربرین مربوط به افزایش فعالیت کولینرژیک سیستم عصبی مرکزی و محیطی است (۱۴). به تازگی نیز گزارش شده که بربرین اثرات مفیدی بر روی سلامت و عملکرد سیستم عصبی داشته و نیز می‌تواند نوروها را از آسیب‌های مختلف مغز حفاظت کند (۱۵). بنابراین، در این مطالعه اثر تجویز طولانی مدت بربرین (خوراکی) بر بهبود استروگلیوزیس هیپوکامپ موش‌های صحرایی دیابتی شده با استرپتوزوتوسین مورد بررسی قرار گرفت.

مواد و روش‌ها

حیوانات

تعداد ۳۰ سر موش صحرایی نر نژاد ویستار (انستیتو پاستور، تهران، ایران) با وزن ۲۸۵-۲۲۵ gr در حیوان خانه دارای تهویه مطبوع و با چرخه روشنایی/ تاریکی قرار داده شدند میزان دمای محیط ۲۳-۲۱°C و رطوبت آن ۴۰-۳۰ درصد بود و به‌طور آزادانه به آب و غذا دسترسی داشتند.

روز صفر تعیین شد. یک هفته بعد از تزریق STZ، بربرین کلراید به صورت خوراکی در دوزهای ۱۰۰ و ۵۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن روزانه به مدت ۸ هفته تجویز شد.

ایمونوهستوشیمی

در پایان مطالعه تمامی موش‌ها با پنتوباریتال سدیم (دوز ۴۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن، داخل صفاقی) بیهوش شدند و به آن‌ها بافر فسفات نمکی (PBS، PH=۷/۴) سرد ۰/۱ مولار تزریق شد. بافت فیکس نشده هیپوکامپ در نیتروژن مایع منجمد شد. مقاطع منجمد شده با ضخامت ۵ میکرومتر در C ۲۰۰- برش داده شدند.

جهت مهار فعالیت پراکسیداز درون‌زا برش‌ها، در محلول ۱ درصد H₂O₂ به مدت ۲۰ دقیقه انکوبه شدند. سپس در یک محلول بلوک، شیر خشک ۳ درصد در دمای اتاق و پس از آن به مدت یک شب در C ۴۰ با آنتی‌بادی مونوکلونال اولیه، در برابر GFAP، انکوبه شدند.

آنتی‌بادی اولیه (۱/۴۰۰) در PBS حاوی سرم غیراختصاصی بز در حضور تریتون X-100 ۰/۲ درصد رقیق شد. پس از شستشو با PBS، برش‌ها به مدت ۱ ساعت در دمای اتاق با یک آنتی‌بادی ثانویه رقیق شده ۱/۳۰۰ (آنتی‌بادی ضد خرگوش بز) انکوبه شدند. مجموعه آنتی‌بادی-آنتی‌ژن توسط ۳، ۳ دی امینو بنزیدین ۰/۱ درصد در حضور H₂O₂ ۰/۰۳ درصد آشکار شد. پس از شستشوی نهایی با PBS، برش‌ها بر روی ژل کرزیل (ژلاتین ۰/۱ درصد و در اتانول ۸ درصد) قرار داده شدند و سپس با یوکیت بالزام Eukit balsam پوشانده شدند.

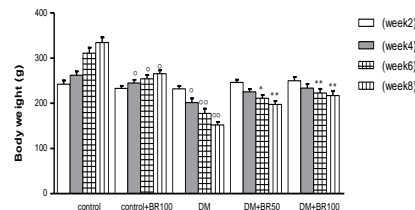
قابل ذکر است که نکات اخلاقی نگهداری و کار با حیوانات آزمایشگاهی مطابق دستورالعمل مؤسسه ملی سلامت برای مراقبت و استفاده از حیوانات آزمایشگاهی در تمام مدت کار رعایت گردید. موش‌ها به‌طور تصادفی به پنج گروه تقسیم شدند (۶ تعداد): گروه کنترل، دیابتی، دیابتی تیمار شده با بربرین هیدروکلراید ۵۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن، دیابتی تیمار شده با بربرین هیدروکلراید ۱۰۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن و کنترل تیمار شده با بربرین هیدروکلراید (۱۰۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن). داروهای به‌کار رفته در این مطالعه نیز شامل: بربرین هیدروکلراید و استرپتوزوتوسین (شرکت سیگما آلدریچ، سنت لوئیس، MO) بود. بربرین در دو برابر حجم آب و STZ، در بافر سترات (pH=۴/۴) حل شد. داروها در زمان مصرف حل و آماده می‌شد. دیابت با تزریق داخل صفاقی استرپتوزوتوسین (۵۵ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن) حل شده در بافر سترات (۰/۱M با pH=۴/۴) القا گردید. به‌منظور کاهش مرگ و میر موش‌های تحت تزریق STZ ناشی از شوک قندخون، به مدت ۲۴ ساعت پس از تزریق STZ، موش‌های تحت تزریق استرپتوزوتوسین به جای آب محلول گلوکز ۵ درصد دریافت نمودند. برای اندازه‌گیری قند خون ۷۲ ساعت پس از تزریق STZ، نمونه خون از سیاهرگ دمی گرفته شد. حیوانات کنترل، تحت تزریق حجم معادل از نرمال سالین قرار گرفتند. یک هفته پس از تزریق STZ، نمونه خون ناشتای حیوانات گرفته شد و غلظت گلوکز سرم با استفاده از روش اکسیداسیون گلوکز (Zistshimi، تهران) اندازه‌گیری گردید. حیوانات با قندخون بالاتر از ۲۵۰ میلی گرم/دسی‌لیتر به‌عنوان دیابتی در نظر گرفته شدند. روزی که در آن قند خون تأیید شد، به‌عنوان

تجزیه و تحلیل آماری

در این تحقیق نتایج به صورت میانگین \pm انحراف معیار بیان شد. برای مقایسه بین گروهی آزمون های رفتاری از آزمون غیر پارامتری Kruskal-Wallis استفاده شد. همچنین برای مقایسه داده های سنجه های بیوشیمیایی از آزمون one-way ANOVA و آزمون تعقیبی Tukey استفاده شد. نرم افزار آماری مورد استفاده، USA PRISM, Graph Pad software Inc بوده و $P < 0.05$ به عنوان سطح معنی داری در نظر گرفته شد.

یافته ها

دو هفته پس از تزریق STZ، دو تا از موش های گروه تحت درمان با بربرین به دلیل عوارض ناشی از گاوژ مردند و از مطالعه حذف شدند. وزن موش های گروه دیابتی کنترل در هفته سوم کاهش معنی داری ($P < 0.01$) نسبت به گروه کنترل سالم داشت. علاوه بر این، در هفته پنجم پس از تزریق STZ، درمان مزمن با بربرین (۵۰ و ۱۰۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن) سبب افزایش معنی دار وزن بدن در موش های صحرایی دیابتی تحت درمان شد (به ترتیب $P < 0.05$ و $P < 0.01$) (نمودار ۱).

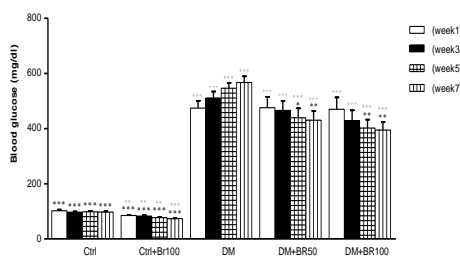
نمودار ۱) مقایسه وزن بدن حیوانات در هفته دوم، چهارم، ششم و هشتم نتایج

به صورت (میانگین \pm انحراف معیار) بیان شده است.

^oمقایسه با گروه دیابتی (سطح معنی دار $P < 0.05$)، ^{**}(سطح معنی دار $P < 0.01$)، ^{***}(سطح معنی دار $P < 0.001$)، ^oمقایسه با گروه کنترل (سطح معنی دار $P < 0.05$)، ^{oo}(سطح معنی دار $P < 0.01$)، ^{ooo}(سطح معنی دار $P < 0.001$)

همچنین در موش صحرایی دیابتی نیز سطح گلوکز سرم خونی بیش از گروه کنترل بود ($P < 0.001$) و

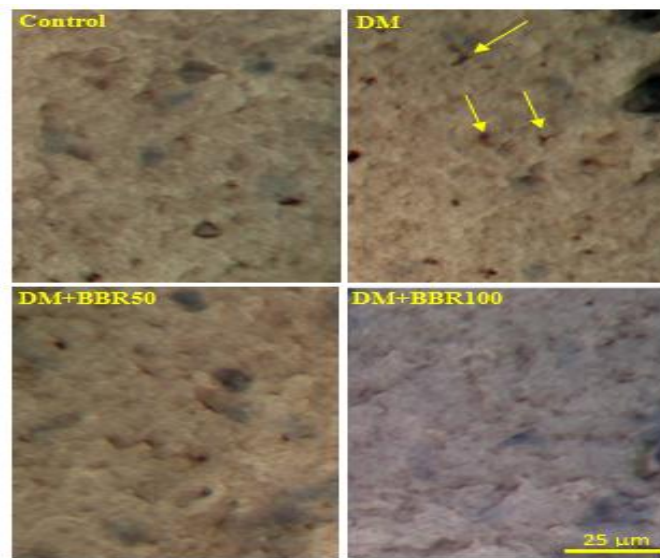
درمان موش صحرایی دیابتی شده با بربرین در هر دو دوز (۵۰ و ۱۰۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن) طی مدت ۸ هفته باعث کاهش قابل توجهی در گلوکز سرم ($P < 0.01$) در مقایسه با گروه کنترل دیابتی گردید. علاوه بر این، در گروه کنترل تحت درمان با بربرین (دوز ۱۰۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن) نیز کاهش در وزن و سطح گلوکز سرم بیش از گروه کنترل بود (نمودار ۲).

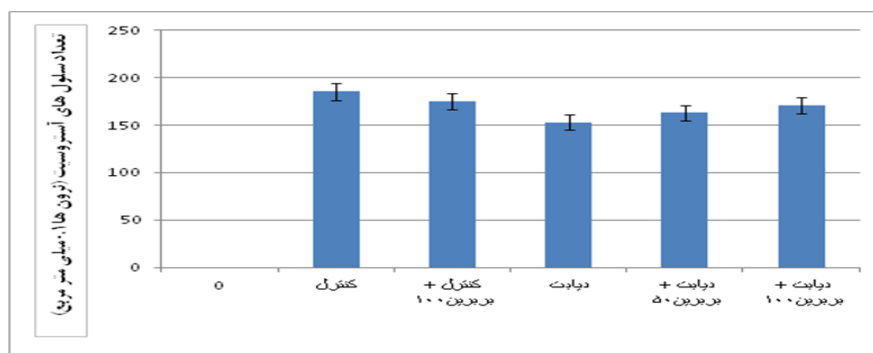
نمودار ۲) مقایسه قندخون حیوانات در هفته دوم، چهارم، ششم و هشتم نتایج به صورت (میانگین \pm انحراف معیار) بیان شده است.

^oمقایسه با گروه دیابتی (سطح معنی دار $P < 0.05$)، ^{**}(سطح معنی دار $P < 0.01$)، ^{***}(سطح معنی دار $P < 0.001$)، ^oمقایسه با گروه کنترل (سطح معنی دار $P < 0.05$)، ^{oo}(سطح معنی دار $P < 0.01$)، ^{ooo}(سطح معنی دار $P < 0.001$)

جهت بررسی های ایمنوسیتوشیمی از آنتی بادی مونوکلونال GFAP برای تشخیص واکنش های گلیال در هیپوکامپ موش های صحرایی دیابتی کنترل و تحت درمان با بربرین استفاده گردید. افزایش رنگ آمیزی ایمنوهیستوشیمی برای GFAP در هیپوکامپ موش های دیابتی شده با STZ در مقایسه با گروه کنترل مشاهده شد (شکل ۱). آستروسیت های هیپرتروفی شده طی فرآیندهای دراز مدت در هیپوکامپ حیوانات دیابتی آشکار شده بودند و درمان با بربرین (در روز ۵۰، ۱۰۰ میلی گرم/کیلوگرم وزن بدن) سبب کاهش تعداد آستروسیت های GFAP شد (نمودار ۳).

شکل ۱) میکروسکوپ نوری از همان ناحیه در گروه‌های مختلف (سمت راست). پیکان‌ها نورون‌های GFAP مثبت را در پایان هفته هشتم در ناحیه هیپوکامپ موش‌های صحرایی نشان می‌دهند.

نمودار ۳) تعداد سلول‌های GFAP مثبت در ناحیه استراتوم رادیاتوم هیپوکامپ در گروه‌های مختلف را در این ناحیه نشان می‌دهند.

بحث

در این مطالعه نشان داده شد که تجویز بربرین در موش‌های صحرایی دیابتی، به مدت هشت هفته، علاوه بر کاهش قند خون، به طور معنی‌داری سبب کاهش واکنش گلیال گردید. در واقع کاهش معنی‌دار سلول‌های GFAP در مقایسه با گروه دیابتی نشان‌دهنده تأثیر بربرین در پیشگیری از ایجاد نوروپاتی در گروه‌های دیابتی شده با استریتوزوتوسین می‌باشد.

در این پژوهش، واکنش گلیال در هیپوکامپ موش‌های صحرایی دیابتی، ۸ هفته پس از تزریق STZ، افزایش

یافت. افزایش واکنش گلیال خصیصه رایج آسیب مغزی در دیابت است (۸) و معمولاً پس از آسیب‌های مختلف، از جمله استرس اکسیداتیو دیده می‌شود. در بیماری دیابت به دلیل قندخون بالا، گونه‌های اکسیژن و نیتروژن فعال افزایش می‌یابد که سبب اکسیده شدن پروتئین‌ها، آسیب DNA، افزایش محصولات پراکسیداسیون لیپیدی در غشای سلولی و افزایش مرگ نورون‌ها و استرس اکسیداتیو مزمن می‌شود (۱۶) و (۱۷). بنابراین در مطالعه فوق آثار استرس اکسیداتیو ناشی از STZ در پاسخ گلیال موش‌های صحرایی و

(۲۲). به‌طور مشابه مطالعات دیگری نشان دادند که افزایش سطح گلوکز به‌طور مستقیم، مرگ گروه‌های مختلف سلول‌های گلیال را القا می‌کند (۲۳).

در این راستا مطالعات روسین (Revsin) و همکاران نشان داده است که افزایش TNF α و کاهش انسولین یا فاکتور شبه انسولینی IGF-1 در مرگ سلول‌های گلیال نقش دارند. از سوی دیگر، افزایش آستروسیت‌های GFAP+ در هیپوکامپ موش‌های بالغ، یک ماه بعد از دریافت استرپتوزتوسین گزارش شده است (۲۴).

چنانچه قبلاً نیز ذکر شد، اختلال در آستروسیت‌ها می‌تواند ناشی از استرس اکسیداتیو و یا شکل‌گیری رادیکال‌های آزاد باشد که با نتایج استرس اکسیداتیو به‌دست آمده در این پژوهش و القای آپوپتوز ناشی از آن هم‌خوانی دارد (۲۵).

استفاده از آنتی‌بادی GFAP نشان داد که در دو گروه کنترل و کنترل تحت تیمار با بربرین، تراکم آستروسیت‌های GFAP+ و نیز شدت واکنش اندک است. در گروه دیابتی، شدت واکنش که خود می‌تواند نشان‌دهنده آستروگلیوزیس باشد، افزایش یافت و همچنین تعداد آستروسیت‌های GFAP+ در حد معنی‌داری بیش از گروه کنترل بود که با سایر مطالعات انجام شده بر روی موش‌های دیابتی مطابقت دارد (۲۶). همچنین تیمار گروه‌های تیمار دیابتی با بربرین در دوزهای ۵۰ و ۱۰۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم توانست موجب کاهش معنی‌دار تعداد آستروسیت‌های GFAP+ در مقایسه با گروه دیابتی شود.

نتایج موجود نشان داد که این ماده علاوه بر اثر حفاظتی مستقیم بر سلول‌های عصبی، دارای آثار مفیدی نیز بر روی سلول‌های گلیال در برابر آسیب شیمیایی و یا متابولیک به مغز می‌باشد (۲۷). با توجه به اینکه، مطالعه فوق نشان داد که درمان با بربرین به میزان قابل

نیز آثار محافظتی بربرین در برابر استرس اکسیداتیو و واکنش گلیال مورد مطالعه قرار گرفت.

در پژوهش حاضر، درمان طولانی مدت با بربرین (۵۰، ۱۰۰ میلی‌گرم/کیلوگرم وزن بدن) سبب کاهش سطح گلوکز خون و افزایش وزن بدن در موش‌های صحرایی دیابتی شد که به خوبی مطالعات قبلی را تأیید می‌نماید (۱۳، ۱۸ و ۱۹). مطالعات قبلی نشان داد که عملکرد بربرین در کاهش گلوکز سلول‌های کبدی مشابه متفورمین و مستقل از ترشح انسولین بوده لذا تأثیری بر ترشح انسولین ندارد. آزمایشات دیگری نیز نشان داد که بربرین آثار هیپوگلیسمی خود را حداقل تا حدودی به سبب مهار آنزیم α -گلوکوزیداز اعمال می‌کند. علاوه بر این، ممکن است تا حدودی انتقال قند از اپیتلیوم روده به خون را نیز کاهش دهد (۲۰).

همچنین تجویز بربرین به گروه دیابتی تحت درمان (۵۰، ۱۰۰ میلی‌گرم/کیلوگرم وزن بدن) سبب کاهش واکنش GFAP آستروسیت‌های گلیال شد. سلول‌های گلیال در کنترل و تأمین گلوکز و متابولیت‌های آن در نوروها به‌عنوان اولین خط دفاعی در برابر تغییرات غلظت گلوکز عمل می‌کنند. زمانیکه گلوکز در دسترس سلول‌ها کاهش یابد، گلیکوزن ذخیره شده در آستروسیت‌ها به‌عنوان منبع انرژی برای نوروها مورد استفاده قرار می‌گیرند، لذا ممکن است افزایش بیش از حد گلوکز باعث افزایش مرگ آستروسیت‌ها شود. از این رو به نظر می‌رسد کاهش آستروسیت‌ها در حیوانات دیابتی، می‌تواند ناشی از فعال شدن مرگ برنامه‌ریزی شده یا آپوپتوز در آن‌ها باشد (۲۱).

شایان ذکر است متناسب با افزایش سطح گلوکز خون و کاهش انسولین یا عامل رشد شبه انسولینی و افزایش سیتوکین‌ها از جمله TNF α در حیوانات دیابتی، مرگ سلولی و آپوپتوز در شماری از بافت‌ها به وقوع می‌پیوندد

بدین ترتیب، ممکن است خواص ضدالتهابی و محافظت نوروئی بربرین ناشی از ایجاد تعادل در سیستم NO باشد (۳۲ و ۳۳). بربرین به راحتی می‌تواند از سد خون مغزی عبور کرده و پس از انتقال به سلول‌های عصبی، با سرعت آرام دفع شود که نشان از اثر مستقیم آن روی سلول‌های عصبی و تجمع در هیپوکامپ است گرچه هنوز مکانیسم دقیق اثر محافظت نوروئی بربرین در هیپوکامپ حیوانات دیابتی آشکار نیست اما فرضیه‌های مختلفی پیشنهاد شده است (۲۸). مکانیسم‌های دیگر شامل اثر مهارى بربرین بر نوراپی نفرین، افزایش القای H₂O₂ می‌باشد (۳۴). علاوه بر این بربرین به‌عنوان یک پاک کننده مستقیم و یک آنتی‌اکسیدان غیر مستقیم در سلول عمل می‌کند. همچنین بربرین به‌طور مستقیم انواع گونه‌های اکسید کننده را خنثی می‌کند و همان‌طور که در بالا اشاره شد، سلول‌ها را از آسیب اکسیداتیو با تحریک سنتز GSH و ارتقای فعالیت آنزیم‌های مختلف آنتی‌اکسیدان، از جمله GSH-Px محافظت می‌کند (۳۵ و ۳۶). در مجموع این مطالعه نشان داد که (بهبود آستریوگلیوزیس و استرس اکسیداتیو) کاهش استرس اکسیداتیو و جلوگیری از آستریوگلیوزیس مکانیسم‌هایی هستند که به‌وسیله آن بربرین فعالیت محافظت نوروئی خود را در هیپوکامپ موش صحرایی دیابتی شده با STZ ایفا می‌نماید.

لذا در صورت انجام مطالعات تکمیلی و تأیید احتمالی این نتایج در آزمایش‌های بالینی داروی بربرین می‌تواند در پیشگیری و در درمان اختلالات شناختی عصبی بیماران دیابتی نیز مورد استفاده قرار گیرد (۲۸ و ۳۷).

توجهی سبب کاهش آپوپتوز نوروئی ناشی از دیابت، در مقایسه با گروه کنترل دیابتی می‌شود. به نظر می‌رسد ناشی از اثر حفاظتی بربرین در مقابل استرس اکسیداتیو مزمن و واکنش گلیال باشد (۲۸).

مکانیسم‌های متعددی برای واکنش آستروسیتی در دیابت القا شده با استرپتوزوتوسین گزارش شده است از جمله: افزایش در مسیر پولیول (polyol)، قنددار شدن پروتئین‌ها، اختلال در تعادل کلسیم و استرس اکسیداتیو را می‌توان نام برد. علاوه بر این، واضح است که سلول‌های گلیال انواعی از عوامل نوروتروفیک و سایتوکاین را بیان می‌کنند که سلول‌های عصبی را از سمیت نوروئی گونه‌های اکسیژن فعال محافظت می‌کنند (۲۹) همچنین آستروسیت‌ها دارای ظرفیت آنتی‌اکسیدان بیشتری نسبت به سلول‌های عصبی می‌باشند (۳۰). آستروسیت‌ها دارای مقادیر زیادی از گلوپاتیون (GSH) و گلوپاتیون پراکسیداز (GSH-PX) می‌باشند. حفظ سطح GSH گلیال و فعالیت بالای GSH-PX در حفاظت سیستم عصبی مرکزی (CNS) از آسیب‌های اکسیداتیو ضروری است. بنابراین، آن‌ها نوروئی‌ها را در برابر استرس اکسیداتیو محافظت می‌کنند و باعث افزایش بقای نوروئی می‌شوند. لذا به نظر می‌رسد بربرین واکنش گلیال را با تقویت سیستم دفاع آنتی‌اکسیدانی این سلول‌ها مهار می‌کند.

علاوه بر این شواهدی وجود دارد که بربرین می‌تواند سنتز NO را تنظیم کند (۲۷ و ۳۱). بربرین سطوح نیتریک اکساید سنتتاز (iNOS) را افزایش می‌دهد و دارای اثر مهارى روی آنزیم‌های سیکلوآکسیژناز می‌باشد (۳۱).

References:

1. Eknayan G, Nagy J. A history of diabetes mellitus or how a disease of the kidneys evolved into a kidney disease. *Adv Chronic Kidney Dis* 2005; 12: 223-9.
2. Northam EA, Rankins D, Lin A, et al. Central nervous system function in youth with type 1 diabetes 12 years after disease onset. *Diabetes Care* 2009; 32: 445-50.
3. Pekny M, Pekna M. Astrocyte intermediate filaments in CNS pathologies and regeneration. *J Pathol* 2004; 204: 428-37.
4. Rolo AP, Palmeira CM. Diabetes and

- mitochondrial function: role of hyperglycemia and oxidative stress. *Toxicol Appl Pharmacol* 2006; 212: 167-78.
5. Bishop GM, Dringen R, Robinson SR. Zinc stimulates the production of toxic reactive oxygen species (ROS) and inhibits glutathione reductase in astrocytes. *Free Radic Biol Med* 2007; 42: 1222-30.
 6. Pekny M, Wilhelmsson U, Bogestål YR, et al. The role of astrocytes and complement system in neural plasticity. *Int Rev Neurobiol* 2007; 82: 95-111.
 7. Middeldorp J, Hol EM. GFAP in health and disease. *Prog Neurobiol* 2011; 93:421-43.
 8. Saravia FE, Revsin Y, Deniselle MC, et al. Increased astrocyte reactivity in the hippocampus of murine models of type 1 diabetes: the nonobese diabetic (NOD) and streptozotocin-treated mice. *Brain Res* 2002; 957: 345-53.
 9. Kulkarni SK, Dhir A. Berberine: A Plant Alkaloid with Therapeutic Potential for Central Nervous System Disorders. *Phytother Res* 2010; 24: 317-24.
 10. Kulkarni SK, Dhir A. On the mechanism of antidepressant-like action of berberine chloride. *Eur J Pharmacol* 2008; 589: 163-72.
 11. Kong WJ, Zhang H, Song DQ, et al. Berberine reduces insulin resistance through protein kinase C-dependent up-regulation of insulin receptor expression. *Metabolism* 2009; 58: 109-19.
 12. Zhou J, Zhou S, Tang J, et al. Protective effect of berberine on beta cells in streptozotocin- and high-carbohydrate/high-fat diet-induced diabetic rats. *Eur J Pharmacol* 2009; 606: 262-8.
 13. Huang L, Shi A, He F, et al. Synthesis, biological evaluation, and molecular modeling of berberine derivatives as potent acetylcholinesterase inhibitors. *Bioorg Med Chem* 2010; 18: 1244-51.
 14. Peng WH, Lo KL, Lee YH, et al. Berberine produces antidepressant-like effects in the forced swim test and in the tail suspension test in mice. *Life Sci* 2007; 81: 933-8.
 15. Xu D, Yang W, Zhou C, et al. Preventive effects of berberine on glucocorticoid-induced osteoporosis in rats. *Planta Med* 2010; 76: 1809-13.
 16. Newsholme P, Haber EP, Hirabara SM, et al. Diabetes associated cell stress and dysfunction: role of mitochondrial and non-mitochondrial ROS production and activity. *J Physiol* 2007; 583: 9-24.
 17. Graves DT, Liu R, Oates TW. Diabetes-enhanced inflammation and apoptosis—impact on periodontal pathosis. *Periodontol* 2000 2007; 45: 128-37.
 18. Bhutada P, Mundhada Y, Bansod K, et al. Protection of cholinergic and antioxidant system contributes to the effect of berberine ameliorating memory dysfunction in rat model of streptozotocin-induced diabetes. *Behav Brain Res* 2011; 220: 30-41.
 19. Liu WH, Liu PQ, Tao S, et al. Berberine inhibits aldose reductase and oxidative stress in rat mesangial cells cultured under high glucose. *Arch Biochem Biophys* 2008; 475: 128-34.
 20. Pan GY, Wang GJ, Sun JG, et al. [Inhibitory action of berberine on glucose absorption]. *Yao Xue Xue Bao* 2003; 38: 911-4.
 21. Pellerin L, Bouzier-Sore AK, Aubert A, et al. Activity-dependent regulation of energy metabolism by astrocytes: an update. *Glia* 2007; 55: 1251-62.
 22. Nishikawa T, Araki E. Impact of mitochondrial ROS production in the pathogenesis of diabetes mellitus and its complications. *Antioxid Redox Signal* 2007; 9: 343-53.
 23. García-Cáceres C, Lechuga-Sancho A, Argente J, et al. Death of hypothalamic astrocytes in poorly controlled diabetic rats is associated with nuclear translocation of apoptosis inducing factor. *J Neuroendocrinol* 2008; 20: 1348-60.
 24. Revsin Y, Saravia F, Roig P, et al. Neuronal and astroglial alterations in the hippocampus of a mouse model for type 1 diabetes. *Brain Res* 2005; 1038: 22-31.
 25. Baydas G, Nedzvetskii VS, Tuzcu M, et al. Increase of glial fibrillary acidic protein and S-100B in hippocampus and cortex of diabetic rats: effects of vitamin E. *Eur J Pharmacol* 2003; 462: 67-71.
 26. Nam KN, Kim JH, Jung HJ, et al. Berberine inhibits inflammatory activation of rat brain microglia. *Neural Regen Res* 2010; 5: 1384-90.
 27. Baydas G, Nedzvetskii VS, Tuzcu M, et al. Increase of glial fibrillary acidic protein and S-100B in hippocampus and cortex of diabetic rats: effects of vitamin E. *Eur J Pharmacol* 2003; 462: 67-71.
 28. Zhu F, Qian C. Berberine chloride can ameliorate the spatial memory impairment and increase the expression of interleukin-1 beta and inducible nitric oxide synthase in the

- rat model of Alzheimer's disease. *BMC Neurosci* 2006; 7: 78.
29. Mohammad-Zadeh M, Mirnajafi-Zadeh J, Fathollahi Y, et al. The role of adenosine A1 receptors in mediating the inhibitory effects of low frequency stimulation of perforant path on kindling acquisition in rats. *Neuroscience* 2009; 158: 1632-43.
30. Fernández-Teruel A, Giménez-Llort L, Escorihuela RM, et al. Early-life handling stimulation and environmental enrichment: Are some of their effects mediated by similar neural mechanisms? *Pharmacol Biochem Behav* 2002; 73: 233-45.
31. Yoo HJ, Kang HJ, Jung H, et al. Anti-inflammatory, anti-angiogenic and antinociceptive activities of *Saururus chinensis* extract. *Journal of Ethnopharmacology*, . 2008 120, 282-6.
32. Kulkarni SK, Dhir A. Possible involvement of l-arginine-nitric oxide (NO)-cyclic guanosine monophosphate (cGMP) signaling pathway in the antidepressant activity of berberine chloride. *Eur J Pharmacol* 2007; 569: 77-83.
33. Ingkaninan K, Phengpa P, Yuenyongsawad S, et al. Acetylcholinesterase inhibitors from *Stephania venosa* tuber. *J Pharm Pharmacol* 2006; 58: 695-700.
34. Peng WH, Hsieh MT, Wu CR. Effect of long-term administration of berberine on scopolamine-induced amnesia in rats. *Jpn J Pharmacol* 1997; 74: 261-6.
35. Ashby DM, Habib D, Dringenberg HC, et al. Subchronic MK-801 treatment and post-weaning social isolation in rats: Differential effects on locomotor activity and hippocampal long-term potentiation. *Behav Brain Res* 2010; 212: 64-70.
36. Khan V, Najmi AK, Akhtar M, et al. A pharmacological appraisal of medicinal plants with antidiabetic potential. *J Pharm Bioallied Sci* 2012; 4: 27-42.
37. Murphy KP, Errington ML, Bliss T. Long-term potentiation: A synaptic model for learning and memory. *Ser Biophys Biocyber* 1998; 4: 452-7.

Original Article

Effect of berberin on the regulation of GFAP+ astrocyte in the hippocampus of STZ diabetic rats

H. Kalalian-Moghaddam^{1*}, T. Baluchnejad mojarad², M. Roghani³,
M. Khaksari¹, P. Norouzi¹, M. Ahoyi¹, M. Fazli¹

¹Department of Physiology, School of Medicine, Shahrood University of Medical Sciences, Shahrood, Iran

²Department of Physiology, School of Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³Neurophysiology Research Center and Department of Physiology, Shahed University, Tehran, Iran

(Received 25 Sep, 2013 Accepted 23 Nov, 2013)

Abstract

Background: Diabetes mellitus increases the risk of central nervous system (CNS) disorders such as stroke, seizures, dementia, and cognitive impairment. Berberine, a natural isoquinoline alkaloid, is reported to exhibit beneficial effect in various neurodegenerative and neuropsychiatric disorders. Moreover astrocytes are proving critical for normal CNS function, and alterations in their activity and impaired oxidative stress could contribute to diabetes-related cognitive dysfunction. Metabolic and oxidative insults often cause rapid changes in glial cells. Key indicators of this response are increased synthesis of glial fibrillary acidic protein (GFAP) as an astrocytic marker. Therefore, this study was conducted to determine the effect of berberine on glial reactivity of hippocampus in (STZ)-induced diabetes rats.

Materials and Methods: Experimental groups included: The control, control berberine treated (100 mg/kg.8 weeks), diabetic and diabetic berberine treated (50,100 mg/kg for 8 weeks) groups. The effects of berberine on glial reactivity of hippocampus evaluated in (STZ)-induced diabetics rats, using GFAP immunohistochemistry test. Data were analyzed by using Prism-5, one way ANOVA and Tukey tests.

Results: Eight weeks after diabetes induction we observed an increase in GFAP immune staining in the hippocampus of STZ-diabetic rats relative to levels in the control brains. In contrast, chronic treatment with berberine (50 and 100 mg/kg, p.o., once daily) lowered hyperglycemia, and prevents the up regulation of GFAP in brain of diabetic rats.

Conclusion: the present study demonstrates treatment with berberine resulted in an obvious reduction of GFAP+ immunoreactive astrocytes in hippocampus of STZ -induced diabetic rats.

Key words: Berberine, Diabetes, Oxidative stress, Glial fibrillary acidic protein (GFAP)

*Address for correspondence: Dept of Physiology, Faculty of Medicine, Shahrood University of Medical Sciences, Shahrood, Iran.
E-mail: h.kalalian@gmail.com